

Rozhovor o kultuře, bydlení a turismu Prosinec 2024

Flajšarová:

Dobré ráno. Velmi si těším na náš rozhovor o zkušenostech s bydlením a kulturou bydlení v různých národních a geografických kontextech. Začneme otázkou: Jaké země jsi během svého života navštívila a kde tě zaujala třeba kultura bydlení z pohledu člověka, který přichází ze střední Evropy?

Medová:

Během svého života jsem navštívila spoustu zemí převážně jako turista, takže většinou na kratší dobu, ale na delší dobu, ať už pracovní nebo na studijní pobyt, tak tam bych asi vypíchnla právě Turecko a asi i Bhútán. Dále určitě Tanzanii, Indonésii a Maroko, takže to by byly ty mimoevropské země, které určitě ve mně zanechaly nějakou stopu.

Flajšarová:

Máš pocit, že místní převládající náboženství se (velmi) otiskuje v kultuře bydlení nebo ve způsobu, jak tam lidé spolu žijí třeba i více generací pod jednou střechou a podobně. Měla jsi možnost s ničím takovým se setkat?

Medová:

Nevím, jestli je to vyloženě náboženství anebo tradice, která třeba do jisté míry s tím náboženstvím souvisí, nebo některé tradice tam byly už před náboženstvím, které přišlo potom, a pak se do toho náboženství určitým způsobem začlenily. K tomu mě možná napadá ještě úplně jiná země, kterou jsem nezmiňovala. A to byl Omán, kde asi na první pohled právě to náboženství do toho typu bydlení nějakým zasahuje a kde jsme třeba viděli na jednom pozemku stejný domečky. A právě se říkalo, že to byly domečky právě pro ty manželky tak, aby měly prostě očividné, že jo stejné pro všechny tři nebo čtyři, podle toho, kolik jich ten muž měl. Teď si ještě vzpomínám na poušť. Ti v Maroku, tam to bylo podobně, kdy několik stanů, ve kterých se bydlelo, stálo vedle sebe, každý stan prostě měla jiná manželka, ale zároveň společně tvořili specifické uskupení, že bylo vidět, že prostě patří všichni k sobě. Když se to tedy vezme do důsledků, jedná se o země, kde mají převládající náboženství islám, takže lze říci, že se tam náboženství do kultury bydlení obtiskává.

Flajšarová:

A máš pocit, že třeba v islámských domácnostech je na první pohled poznat, když tam člověk vejde, nebo je pozván, že tam jsou určité artefakty, které návštěvníkovi rovnou na napoví: Tady jsem v islámské domácnosti?

Medová:

Určitě ano. Když se třeba vejde u nás do křesťanské domácnosti, lidé mají nad dveřmi křížek. Něco podobného je v islámských domácnostech, kde jsou většinou na zdi nějaké výjevy z koránu. Jelikož islám zakazuje malovat osoby nebo obličejy, tak jsou islámské dekorace většinou přírodního nebo textového původu, takže tam nalezneme výjevy z koránu a potom třeba často se stává, že mají krásný výtisk koránu, a to zejména v reprezentativní místnosti. K tomu mě ještě napadá, což se může vztahovat i k té předchozí otázce, že v marockých domácnostech, a to může vycházet taky z islámu jako takového, že rodina by měla mít svoje soukromí, měla by být chráněna a zároveň, když jdeme do těch jako nechci říct extrémisty častějších, ale do jiných výkladů koránu, tak je určitě rozdělení té společnosti na mužskou a ženskou, takže abych se dostala k tomu, co chci říct, tak většinou v moravských

domácnostech je obývací, který je používán jenom na pro návštěvy, takže to je většinou jako nejreprezentativnější místnost celé té domácnosti. V zahraničí se ale někdy se stává, že ačkoli jsou ty rodiny velmi chudé, tak přesto tahle místnost musí vypadat velmi okázale, takže všechny peníze jdou právě na to, aby prostě ten host přišel do hezkého prostředí a oni sami potom jdou bydlet do nějakého maličkého bytečku, který je za tím obývacím. Tím pádem zde dochází k tomu, že uspořádání bytů nebo domů je uděláno podle té náboženské tradice, nebo minimálně podle tradice. Takže tam je prostě typický mít mít určitě dva obývací, jeden je tedy pro hosty, pro návštěvy, a ten druhý slouží například třeba ženám. Anebo když se jedná o opravdu tradiční domácnost, tak když přijde třeba návštěva, která se skládá prostě z celé rodiny, tak ve chvíli, kdy nechtějí, aby muži seděli společně s manželkami, tak muži sedí většinou v té reprezentativní místnosti a manželky jdou potom do toho soukromého obývacího.

Flajšarová:

Tady mě napadá úplně jasná paralela s tím, co funguje, teda v anglosaském světě. V bohatších kruzích, kdy v aristokratických domácnostech přesně toto fungovalo, který byl přijímací místností, ale předpokoj – z nich byla knihovna, kde se host nechal čekat, aby obdivoval svazky knih, které byly vázány v kůži a které byly němým svědkem toho, že si daná rodina mohla dovolit mít knihy, nechat si je krásně vyvázat, což může být trošku paralela k tomu hezkému výtisku koránu, bible nebo čehokoli. Po chvílích v předpokoj byli hosté poté uvedeni do salonu. Tam mohla proběhnout společenská večeře, ale potom následovalo oddělení žen a mužů. Minimálně do roku 1918, tedy emancipace ve Spojeném království, byl na jednu stranu ženský salon a na druhou pánský salon. Ten druhý byl daleko víc vyšperkovaný, jídlo, které se tam podávalo mělo jiný charakter, bylo lepší a ženy měly odlehčenější vína. Domníváš se, že třeba podnebí má také vliv na to, jak lidé bydlí, protože když si zmiňovala Maroko? Po většinu roku tam panuje sálavé slunce, ale do domu neproniká tolik světla, nebo místnosti jsou orientované určitým způsobem. Máš pocit, že to má vliv na kulturu, bydlení, kde je to postaveno, zda v městské aglomeraci nebo spíše na venkově.

Medová:

Nedovedu posoudit, do jaké míry se těchto zemích řeší orientace jednotlivých částí domu na sever východ-západ apod. Každopádně spousty domů většinou mají jakoby zakrytá okna, že zatímco my máme pocit, že potřebujeme Slunce, aby co nejlépe pronikalo dovnitř, tak mám pocit z těch jižních společností, že tam právě mají okenice nebo mívají třeba často taková ta podloubička předtím, než se vejde dovnitř, což je určitě na odstínění oné části domu, aby tam, aby tam nešlo tolik tepla, aby aby ten dům nebyl tolik vyhřátý.

Flajšarová:

Setkala jsi se někdy s tím, že člověk z prostého venkova v rozvojových zemích přišel do města a měla jsi možnost se s ním třeba bavit? Jaká byla ta adaptace? Co člověka z venkova může ve městě překvapit?

Medová:

Myslím si, že tu osobní zkušenost nemám a spíš se odvíjí od těch zdrojů, které máme načtené a které se týkají například městské chudoby, kdy populace z venkova mizí do velkých měst většinou za vidinou lepší pracovní pozice, to znamená i nějaké lepší následné ekonomické situace. Vzhledem k tomu, že to jsou velmi často, nechci přímo říci nevzdělaní lidé, ale jenom třeba se základním vzděláním, tak se může stát, že práci nenajdou. Potom bydlí v různých chudých městských částech ve slamech, a tím se prostě navyšuje městská chudoba jako taková.

Flajšarová:

Měla jsi třeba někdy možnost vidět i z povzdálí slam nebo vyloučenou lokalitu, nebo setkala se ses s někým, kdo by třeba řešil problematiku slamů, protože, dle mého názoru, pokud ten slam nebo vyloučená lokalita vznikne, tak je velmi těžké se jí zbavit a poté v druhé vlně to souvisí s tím, že vznikají například v evropských městech mapy, které reflektují to, jak se lidé bojí chodit do jednotlivých částí i třeba městských, což známe také z Olomouce, tzv. pocitové mapy.

Medová:

No a tys to slovo řekla, já jsem se vždycky bála jít do podobných částí, protože se o nich ví, že je tam vysoká kriminalita. Z hygienického hlediska je to problematické, je tam výskyt různých nemocí. Nevím, jestli to byl třeba ten nejhorší slam, nebo ta nejchudší část, ale určitě jsem viděla takové čtvrti jak v Indonésii, v Tanzánii, kdy mně prostě nebylo příjemné tudy procházet. Je ovšem otázkou, do jaké míry opravdu může člověk nahlédnout pod tu pokličku, protože podle mě, když všichni budou chodit jenom kolem dokola, tak samozřejmě nikdo neví, co si tam jako děje. Já osobně jsem se nikdy necítila na to, aby se v podobných částech města vyloženě vyloženě procházela.

Flajšarová:

Ono je to velmi těžké pro ženu, která je běloška a která tedy v té komunitě okamžitě upoutá pozornost, protože se prostě liší. Proniknout do té komunity by podle mě vyžadovalo delší časový horizont, protože aspoň z mé zkušenosti, ta komunita je velmi uzavřená a nepustí do svého nitra nikoho, koho si neprověří. Na základě vlastní zkušenosti, když jsem žila nějakou dobu v Americe, tak moje univerzita sídlila na okraji černošské čtvrti, a teď jsem se tam ocitla já jako běloška. Neměla jsem auto, což už samo o sobě je v Americe je zvláštní. Chodila jsem pěšky a ještě jsem bydlela v mexickém klášteře, takže během chvíli během týdne mě prakticky všichni lokální rezidenti znali a samozřejmě jsem byla terčem pozornosti. Kdo to je, proč to je a tak dál. Takže myslím si, že podobné komunity, o kterých jsi hovořila, jsou velmi specifickým jevem. Jiný příklad, když jsem navštívila Izrael, tak nejprestižnější univerzita, Hebrejská univerzita, má kampus na kopci a z nejmodernějších laboratoří shlíží do arabských slamů, které jsou z bezprostřední blízkosti. Setkala jsi se někdy s tím, že bohatství hraničí s úplnou chudobou?

Medová:

K tomu mě napadají dvě historiky nebo komentáře. Ty slamy, o kterých jsem mluvila já a kterými se mně úplně nechtělo procházet, tak to byly opravdu exemplární slamy, které třeba občas vidíme v televizi. Vyloženě chatrče bez kanalizace, rozházené bez jakéhokoliv uspořádání, tak v takové lokalitě, kdybych tam prošla, tak přesně na sebe jako upoutám nechtěnou pozornost. Na druhou stranu, v Istanbulu, kde jsem mohla rok studovat pracovat na stáži, ale taky na univerzitě, jsem bydlela ve čtvrti Şirinevler, což je velmi tradiční turecká čtvrť. Ale když tam člověk přijde poprvé, tak vůbec netuší, o jakou čtvrť se jedná. Jednoduše si předem vybereš na dálku bydlení tam, kde to zrovna jako jde, a moc nepřemýšlíš nad tím, nebo ani nemáš způsob, jak se dostat k informacím, jak moc bezpečná ta čtvrť. Já jsem tam bydlela blízko metrobuse, kterým jsem jezdila každý den do školy. A vždycky, když jsem někomu řekla, že bydlím v této čtvrti, tak se úplně zhrozili a říkali, Nikolo, pane bože, jak můžeš bydlet v této hrozné nebezpečné čtvrti. Já jsem odpovídala, že mně to nepříjde. Postupem času jsem měla pocit, že jsem pravidelně chodila zhruba dvěma cestami, kde mě lidé postupně začli znát, protože jsem tam měla pána, ke kterému jsem chodila pro zeleninu a ovoc, drogerii apod. Samozřejmě všichni věděli, aha, tady je ta běloška, která tudy pravidelně

chodí, v půl sedmé jede metrobusem, kolem 6 večer se vrací, protože jsem tenkrát do školy dojížděla hodinu a půl nebo dvě hodiny. Po určité době jsem měla pocit, že mě ta komunita přijala a trochu si mě hlídá, jako kdyby si říkala, v pořádku, teď odešla a víme, že kolem šesté se zase bude vracet. Mám tedy pocit, že pokud vás místní komunita přijme, tak si vás opravdu hlídá a bere si vás jako za své. Moji italské spolužáci, kteří tam studovali turečtinu a mluvili neskutečně dobře arabsky, bez přízvuku, že ani Turci nepoznali, že nejsou Turci a Arabové se jich ptali, z kterého státu jsou. A oni bydleli v chudinské arabské čtvrti, oproti které moje čtvrť vypadala ještě dobře. Všichni místní Italům říkali, vy jste se zbláznili, vždyť se vám tam něco stane. A ti kluci tam tak zapadli, že přesně se stalo to, ale v daleko větší míře, o čem jsem mluvila já; ta komunita si je totálně vzala za své ti kluci si tam prostě hráli s klukama fotbal na ulicích, hlídali jim děti, hrály si s těma dětma, a ty arabské rodiny jim ukázali tu svoji srdečnost v tom, že jim poskytly nejen fyzickou ochranu, ale každý den je pozval na večeri někdo jiný a oni se tam cítili úplně skvěle. Říkali, my bysme prostě nechtěli bydlet nikde jinde. My jsme tady jako doma, my jsme tady jako jedni z nich a cítíme se úplně v pohodě. Ale myslím, že je to o vzájemném respektu, že člověk musí ukázat, že tam nepřišel v pozici dominance: já jsem tady ten bílej a teď vám všem řeknu, jak se to má dělat. Když se ale lidé vzájemně respektují, tak mají dveře otevřené.

Flajšarová:

Já se domnívám, že dveře jsou otevřeny více v metropolitních oblastech, kde se různá etnika a kultury potkávají, takže možná i třeba trošku ta míra tolerance může být vyšší. Uvedu příklad Londýna. Tam člověk zapadne, ať přichází z kteréhokoli kouta světa. Ale pokud pojedíš na do malé britské vesničky a budeš jenom sama odlišná, tak stále budeš vyčnívat z davu. Místní komunitě bude trvat mnohem déle, než tě bude akceptovat. Když jsi mluvila o různých čtvrtích v Turecku, moje velmi nedávná zkušenost byla, že jsem jela na jih Itálie do Neapole a všichni mi předem říkali, že jsem se zbláznila jet do Neapole. Bojíme se o tebe, aby ses nám vrátila. Ale pokud se člověk chová tak, že jako nenarušuje balanc místní komunity a přistoupí na jejich pravidla hry, tak přesně, jak říkáš, i za týdenní pobyt může dojít k minimálně vzájemnému respektu. Je sice jasné, že jako člověk ze střední Evropy si musíš zvyknout na to, že oni se spolu baví a není to potichu, že popeláři budou jezdit ve tři ráno, že budou na sebe hulákat z balkonu na balkon, ale že to je normální způsob komunikace, že to není roztržka, což pochopíš i když tomu jazyku třeba nerozumíš. Mechanismus fungování neapolské místní komunity fungoval přesně tak, jak jsi to popisovala ty v Turecku. Když pochopili, že jdeme do stejného místního krámu a kupujeme si úplně stejné pečivo a úplně stejný sýr jako oni, tak vzájemné vztahy byly úplně bez problémů. Na druhou stranu, navigace třeba v úzkých uličkách, které si jsou velmi podobné, může být ze začátku problém, ale s GPS nástroji se i tohle změnilo. Myslíš si, že je třeba zvýšená míra turismu, mění i to, jak se lidé chovají k těm, kteří přijedou do té země ať už je to na krátkodobý nebo delší pobyt?

Medová:

Myslím si, že ano. Místa můžou odosobňovat. Ve chvíli, když někdo jako turista přijede do destinace, která je turismem nepoznamenaná, můžou se vytvářet daleko hlubší vztahy než ve chvíli, kdy budou všichni vědět, že tohle je jen a jen zase další skupina turistů, která za týden za dva odjede a je tedy pouze zdrojem výdělku. Ale velmi záleží na místě a míře turismu a počtu turistů jako takových. Například masový turismus na řeckém ostrově Santorini. Ještě do 50. let minulého století to byla prostě periferní oblast Řecka, která byla velmi chudá a kde bylo jen mírně rozvinuté zemědělství, těžily se tam nějaké horniny, ale to bylo všechno. Po zemětřesení, které zničilo třeba na 70 % toho ostrova, tak ve 2. polovině 20. století se Santorini začlo i díky mezinárodní pomoci obnovovat a v 70. letech, když tam začali přijíždět

první turisté ze Skandinávie a Německa, kteří objevovali krásu ostrova, začal počet turistů významně stoupat. Turismus na Santorini sice přinesl peníze, takže já jsem častokrát slyšela, že Santorini rovná se turismus a turismus rovná se Santorini, a to i v tom smyslu, že veškerý rozvoj, který se na Santorini nastal, je důsledek turismu. Je nutné si uvědomit, že aby tam ale turismus mohl prosperovat, je nutné mít patřičnou infrastrukturu, např. silnice, po kterých se dá jezdit, dostupná zdravotní péče, funkční policie, která má dosah po celém ostrově, ačkoli rozlohou je relativně malý. Rozdíl je také v ročních obdobích: v zimě na ostrov zavítá minimální počet turistů, ale přes léto tam proudí opravdu jako davy a je velmi zvláštní, že každá ta statistika ukazuje jako trošku jiná čísla. Obecně má Santorini zhruba 15000 obyvatel, ale když si představíme, kolik těch turistů tam opravdu zanechá stopu, tak je to obrovský rozdíl. Původní nádoby boudičky pro oslíky nebo různé sklípky, skalní domečky, pro které je Santorini dneska známe, ze všech výše zmíněných jsou dneska nejluxusnější hotely. Dříve se tyto daly koupit velmi levně, dnes mají tyto nemovitosti vysokou cenu. Skupují je samozřejmě nejenom Řekové, ale i cizinci, takže se tím mění struktura místních obyvatel. Navyšuje se tam kriminalita, protože se tam začíná etablovat docela velká skupina Albánců, kteří si pronajímají buď taverny nebo jednotlivé nemovitosti a samozřejmě na ostrov přináší určitý svůj vliv. Ale zároveň tím, že je počet těch turistů tak vysoký, tak životní prostředí degraduje. Nastal obrovský problém s vodou, s elektřinou a s odpadem, ačkoli Řekové k tomu mají zatím takový přístup, že když jsme to zvládli, letos, zvládneme to i příští rok. Nicméně problém je to nemalý. Myslím si, že udržitelný rozvoj se ukáže teprve v dlouhodobějším horizontu, protože přesně, jak říkám, zatím se k tomu staví místní tak, že letos jsme odpadky ještě zvládli odvézt, ještě máme nějakou sladkou vodu, a co bude příští rok zatím moc neřeší.

Flajšarová:

V tomto kontextu se nabízí otázky globálního oteplování. Můžeme se ptát, zda například pomůže odsolování mořské vody, ale ta, dle mého názoru, nikdy nebude mít kvalitu primárně sladké vody. Další specifikum je, že Santorini je to ostrov a tedy, že se nemá kam expandovat. Příliv turistů na jedné straně je vítán, ale na druhou stranu může být i negativním faktorem. Napadá mě opět paralela s anglofonním světem, kdy Stratford, rodiště Shakespeareovo, má rovněž zhruba 15000 obyvatel, ale denně tam přijede 12000 turistů a v malém městečku jakmile padne desátá hodina ranní také není k hnutí, takže ten ambivalentní postoj k turismu existuje i tam. Jaký je tvůj pohled na restrikce turismu? Nyní jsou v platnosti velmi silné restrikce v italských historických městech od Florencie přes Benátky až kam a jestli s tím máš.

Medová:

Zkušenost mám zkušenost právě třeba s Bhútánem, který je docela známý tím, že turismus je jedním z nejdůležitějších, nebo možná nejdůležitějším příjmem státního rozpočtu, takže Bhútánci jsou na turismu závislí, ale zároveň si chtějí chránit tu svoji kulturu. To znamená, že oni říkají, ano, my turismus chceme a potřebujeme, ale za určitých podmínek a ty podmínky si určujeme my. Nejsem si jistá přesnou sumou, ale by se turista mohl dostat do Bhútánu, tak musí zaplatit zhruba \$250 na den, což znamená, že návštěvník za ten svůj pobyt zaplatí určitou taxu, se kterou předem musí počítat. Zároveň místní úřady předpokládají, že návštěvník, který je ochotný a schopný poměrně vysokou taxu zaplatit, že u něj bude platit korelace, že se bude umět chovat, nebude narušovat jejich kulturu. Díky zavedeným poplatkům si Bhútán může dovolit menší skupinky turistů, kteří ale vždy musí dát předložit jasný program, musí mít místního průvodce. A pokud vás někdo někde zastaví a zkontroluje, tak vy musíte mít u sebe právě tento program, ve kterém když bude na třetí den napsáno, že jdete do toho a toho chrámu a vy tam nebudete a budete někde jinde, tak zaplatíte pokutu.

Když jsem ale byla v Bhútánu, tak ta země na mě dýchla něčím zcela nepopsatelným, protože tam člověk cítí čistotu těch lidí, kteří prostě nejsou příliš poznamenáni západním světem. Neplatí to ale absolutně, protože jejich vzdělání na základních školách probíhá v angličtině, takže paradoxně ten jejich jazyk dzongka paradoxně vymírá, protože chtějí být prozápadní, ale zároveň chránit si tu svoji kulturu. No, takže to může být takový trošku paradox, ale když tam člověk přijede a má tu možnost s nimi nějaký čas strávit, tak si říká, a to je můj osobní názor, že to dělají dobře, protože když to srovnám s místy v jižní Evropě, tak tam uchování zcela místních tradic není natolik stěžejní, protože dochází k vzájemnému přejímání různých evropských zvyklostí a jejich intergrace do místní kultury. Abychom kulturu nějakým způsobem opravdu udrželi v tom dobrém slova smyslu, tak se restrikcím podobným těm v Bhútánu, asi nevyhneme.

Flajšarová:

Moc děkuju za tuhle odpověď. V souvislosti se střetávání kultur—jejich možný střed vzniká, když americké tématické parky, to znamená designové Disney Landy pronikly do Evropy a například v dosahu příměstské dopravy čtyřiceti kilometrů od Paříže vznikl v Disneyland na zelené louce. Sice se jednalo o plánovanou výstavbu v koncentrických kruzích, to znamená jako anglofonní koncept zahradního města, ale s americkou kulturou. V současnosti to posunuli tak daleko, že jako první postavili obchodní centrum a parkoviště, a teprve pak začali stavět Disneyho atrakce. Nyní tam jsou prodávány poměrně luxusní bytové jednotky, ale v rámci těch bytových celků, jak mě poučil kolega Florian Freitag, existuje povinnost mít určitou část těch bytů pro skupiny obyvatel s nižšími příjmy. Nakonec to dopadlo tak, že sice žijí ve stejném domě, ale zároveň mají oddělené vchody. Francouzi si chtějí zachovat svoji kulturu za každou cenu, protože když jsem se ptala, jak se tedy jmenují místní ulice, jestli jsou pojmenovány třeba po postavkách z Disneyho seriálu, tak nikoli, protože se zásadně jmenují po francouzských hrdinech, např. po Asterixovi, po historických osobnostech apod. Když jsme se bavily spolu v dřívější době, tak si zmínila, že podobné tématické parky vznikají rovněž ve Vietnamu.

Medová:

Myslím, že o tom říkal Florián, že tématický park vzniká i na Santorini.

Flajšarová:

To je možné. Na oplátku ty jsi mluvila o specifickém režimu ve Vietnamu.

Medová:

My jsme byli v národním parku ve Vietnamu. Hm?

Flajšarová:

A jak třeba tady v tomto konkrétním příkladě, když se teda zase otočíme k turismu, jak tam zacházejí s turisty, aby jim nepoškodili přírodní bohatství, protože santorini je kulturní, architektonické, ale ve Vietnamu je bohatství v parku vyloženě přírodní.

Medová:

Národní park nás požádal, zda bychom mohli udělat něco, aby se navýšil počet turistů. Já ale bohužel nevím, do jaké míry jsou si vědomí toho, že samozřejmě s vyšším počtem turismu, ale taky musí počítat s tím, že to možná přinese i něco negativního na to místo. Každopádně je to park, který zasahuje zhruba do dvou třetin toho ostrova jako takového a zároveň má i vodní plochy kolem kolem toho ostrova. Vůbec zjistit, kolik těch turistů přesně do toho národního parku jde, nebo nebo propluje je hrozně těžké, protože oni se můžou

pohybovat volně. Pokud si koupí lístek a opravdu projdou nějakou bránou v rámci pevninské části, tak samozřejmě můžou jít například jenom na stezku č. 4, která je vyhrazená přímo pro turisty. A na těch stezkách je otázka, co tam můžou nebo nemůžou vidět. Každopádně by z té stezky neměli nikam slézt. My jsme viděli jejich turistické centrum, které když porovnáme s těmi turistickými centry, které známe my tady z Evropy nebo z vyspělých států, tak jako nemá vůbec nic společného. Například tam opadávají omítky, je to zvláště umístěné, jsou tam umístěná vycpaná zvířata bez jakéhokoliv popisku, nebo když už tam nějaký popis je, tak je jenom ve vietnamštině, takže tomu nikdo z cizinců nerozumí. Takže turisté, když tam přišli, byli trochu rozčarování. Takže první věc, na kterou by se měli soustředit je, jak nalákat turisty a zvýšit kvalitu turistického centra, které tě, když do daného parku přijdeš, přivítá. Další záležitostí je jazyková vybavenost. Prostě ve chvíli, kdy nebudu mít anglicky mluvící průvodce, kteří můžou začnou interagovat s turisty, anebo průvodce mluvícího jazykem těch turistů, tak to je, to je prostě problém.

Flajšarová:

To určitě ano, ty skupiny se pak nikdy nepojí a když si ta skupina doveze svého vlastního průvodce a nebude místní, tak ten to bude mít pravděpodobně jenom načtené a nebude schopen podat tu osobitost toho místa. Berme to tedy tak, že jsou v nějaké prvotní fázi a musí ujít ještě kus cesty ke kvalitě poskytovaných služeb. Na druhou stranu my je ale zase posuzujeme tím západním prizmatem, přičemž současná úroveň nabízených služeb pro ně může být dostačující.

Medová:

Je to pravda. Já si pamatuju, když jsem tam měla nějakou prezentaci o managementu, tak feedback ve stylu: toto nás nikdy nenapadlo a moc děkujeme, ale já jsem jim přitom neříkala žádné převratné věci. Určitě je ale užitečné si vyměňovat názory a snažit se chápat jednu i druhou stranu. Když se člověk podívá například na recenze toho národního parku, tak je všechno v pořádku, turisté jsou nadšení a zdá se, že když přijdete do takového turistického centra, tak to ve vás zanechá nějaký dojem, a nemusí to být apriori negativní, prostě jenom si můžete říct, jsem ve Vietnamu, tady je to jinak.

Flajšarová:

Celé to může být právě a jenom o očekáváních. Člověk ze západní Evropy očekáváme, že to bude vypadat de facto uniformně, očekáváme velmi čisté prostředí, profesionální přístup, letáčky, jazykovou vybavenost, ale ta autenticita se tím možná smyje a nevím, jestli je úplně dobře chtít implementovat západní standardy do těchto zemí, které vyrostly z jiného kulturního prostředí.

Medová:

Já si myslím, že to je možná jako otázka spíš na ně, aby si řekli, kdo je pro ně cílová skupina turistů, jak moc chtějí navyšovat počet turistů a záležitost, která je nejdůležitější, jestli na to mají nějaké prostředky a jestli ano, tak kolik? Dále si musí říci, jaké mají priority rozvoje národního parku a kam, kam chtějí směřovat.

Flajšarová:

Když se ještě posuneme kousíček dál, v rámci univerzitní aliance teď připravujete společný kurz svatební destinace (wedding destinations). Mohla bys k tomu říct pár slov, jestli za tebe to třeba má nějaký smysl, když člověk se vypraví a uspořádá svatbu někde úplně jinde než ve své domovské zemi nebo vyjede třeba i do cizí země, jenom kvůli svatebním fotografiím

Medová:

Já mám osobní zkušenost, jak ze Santorini, tak se svojí vlastní svatbou. Ale co se týká Santorini, pro mě bylo hrozně zvláštní, že alespoň ty české svatby, které se na Santorini dělaly, tak vzhledem k tomu, že je to docela finančně náročná destinace, se často stávalo, že přijel jenom ten pár, kterému za svědka jde překladatel a někdo, koho na místě většinou překladatel požádá. To znamená, že i já sama jsem svědčila na dvou nebo třech svatbách lidem, které jsem poznala pět minut před svatbou jako takovou a pro mě osobně to znamenalo, že já jsem si řekla, že takto bych to já na vlastní svatbě nechtěla. Při svatbě by měl člověk sdílet ty svoje nejnítěrnější pocity s někým, koho má rád a s rodinou, přáteli. A přitom vůbec netvrdím, že to musí být svatba pro sto lidí, to ani omylem, ale santorinské svatby mě utvrdily v přesvědčení, že já si nedovedu představit, že bych tam neměla rodiče, kteří by se mnou sdíleli tu moji radost. Jenomže když takhle jedeš pryč, tak vznikají náklady na letenky, ubytování a ve chvíli, kdy to rodiče nepojmou jako vlastní výdaje a případnou dovolenou, tak už jen pro snoubence jsou náklady velmi vysoké. Na druhou stranu bych to viděla optikou organizace těch svateb, což je ryze komerční záležitost, kde se zcela vytratil osobní vztah. Zároveň Santorini má obrovskou výhodu, nebo podobně krásná místa obecně, že nemusíš extra aranžovat, protože ve chvíli, kdy máš nádhernou terasu s výhledem na tu úžasnou kalderu, sluníčko a modrou oblohu, tak toto stačí k tomu, aby ta fotka vypadala dokonale. Náklady tohoto druhu nejsou moc vysoké, ale agentura si to nechá patřičně zaplatit. Když jsem si uvědomila tyto aspekty, znovu jsem se utvrdila v názoru, že tento scénář není nic pro mě, protože jsem měla pocit, že za pět minut je po obřadu.

Flajšarová:

A další pár jde na řadu.

Medová:

Přesně tak, na řadu jde další a další, protože taxy jsou většinou hodinové. Pár si tedy zaplatí pronájem té terasy na hodinu, kdy během pěti až sedmi minut je po obřadu, následuje neosobní přípitek a fotografování a konec. Na druhou stranu je to pro snoubence určitý druh zkušenosti, nádherné zkušenosti. Ale co si tak vybavuju, tak většinou třeba Angličani, ti měli opravdu velké svatby i na těchto terasách. Přijel celý autobus, prostě velká svatba. Sice to musí být nádherné, ale nesmíme zapomínat na finanční stránku.

Flajšarová:

Je ovšem možné, že tyto páry, které se vezmou jenom ve dvou pouze za účasti nezbytných svědků, mají stejně ještě druhou svatbu, většinou ve své domovské zemi, na kterou pozvou třeba ve své jako domovské zemi. 2 svatbu ve smyslu, že tam třeba pozvou širší příbuzenstvo, přitele apod., ale za mě už to není ten pravý den D.

Medová:

Přesně tak přesně, ale to si asi musí každý říct sám, jestli je pro něj vhodné a přijatelné říci si ANO dvakrát—jednou na ostro a podruhé jen tak jako před před kamarády.

Flajšarová:

Má to všechno svá pro a proti. Já jsem se vdávala v České republice. Manžel je Čech. Ale odmítala jsem se vdávat v mém rodném městě, ačkoli ho jinak miluji, protože místní obřadní síň pro mě neměla vůbec ducha místa a představa, kde bychom museli dělat svatbní fotografie, tj. na náměstí, byla strašná. Já jsem takové vzpomínky nechtěla mít, takže jsme si vybrali maličkatý zámek a jenom z toho důvodu, abychom se tam mohli každoročně vracet a

opravdu na výročí svatby tam jezdíme. Po narození syna jsme přidali novou tradici a v den jeho narozenin ho tam fotíme stále ve stejném oblečení, čímž vzniká pěkná fotografická kronika rodiny. a po narození syna v den jeho narození. A co si myslíš o tom, když si třeba Asiaté teď vybírají Prahu a fotí se ve svatebním na Hradčanech, ačkoli je to pro ně naprosto cizí kultura. Je to jenom výraz finančních schopností té rodiny, nebo?

Medová:

Zřejmě se jedná o podobnou paralelu s tím Santorini, protože spousta lidí tam jezdí a má s sebou svatební šaty ve vaku přes rameno. Mnoho svatebčanů ani nezná historii Santorini, Řecka nebo cokoliv s tím spojené, ale jde jim jenom a jenom o tu krásnou fotografii. Možné pro Asiaty přijíždějící do Prahy to může být obdobné. Prostě se jim líbí ten background a líbí se jim to, že to můžou vystavit na sociálních sítích. No možná, že je to ta kultura těch sociálních sítí, který kterou. Já osobně se s tím ovšem nestotožňuji.

Flajšarová:

Otázkou potom je, kolik si z toho z té Prahy odváží. Zážitky? V posledním týdnu jsem navštívila Prahu, která byla přesycená díky adventu turisty a upřímně jsem byla velmi ráda, když jsem se dostala na okraj Prahy, kde byl život v uvozovkách normální a nebylo vidět rozdíl, jestli je to okraj Prahy nebo „jen“ menší české město, kde život plyne pomaleji. Setkala jsi se někdy s tím, že si třeba cizincům představovala česká panelová sídliště? Jaký byl efekt nebo první dojem?

Medová:

A tak jo tak na odpověď k téhle si nemusím chodit moc daleko, protože můj manžel, který je Ital, a je v Olomouci šestým rokem, tak mám pocit, že pokaždý, když vidíme panelové sídliště, takové to echt, tak ho vždycky okomentuje stylem: králíkárna. Hezky česky, takhle mi to prostě řekne. Je to něco, co třeba právě v té Itálii určitě není.

Flajšarová:

Pro generaci mých rodičů a moji generaci, která vyrůstala ještě před sametovou revolucí, když někdo dostal byt na sídlišti, to mohlo být obrovským krokem dopředu. Třeba z pavlačového bydlení z bytu čtvrté kategorie se sdíleným sociálním zařízením najednou měli teplou vodu, samostatnou kuchyň a samostatné sociální zařízení. Ale ta brutalistní architektura si myslím, že se odráží na charakteru těch lidí, jakože na jednu stranu komunitní bydlení a na druhou stranu velká anonymita, protože když si vezmu Stodůlky nebo Zahradní město, nebo tady v Olomouci Tabulový vrch nebo Nové Sady, ti lidé se ani v jednom vchodě neznají, natož aby znali sousedy z toho vedlejšího. Zato třeba v cihlových bytovkách, které měly dva až tři vchody, dejme tomu 18 bytů, se lidé se nějakým způsobem znali. Zato na anonymních sídlišťích každý přijde, zaklapne za sebou dveře a tím to hasne.

Medová:

Já tedy nevím, jestli je to tím, že je to panelák anebo jestli je to opravdu tou generací, protože já si pamatuji, když jsme bydleli s našima v paneláku, než jsme se odstěhovali do domečku, tak bylo úplně normální, že mamka zazvonila na sousedku a řekla, prosím tě, já jsem zapoměla koupit vajíčka, můžu si půjčit vajíčka a prostě nic nebyl problém. Jo, a dneska si vůbec nedovedu představit, že bych na někoho takhle zazvonila. To raději sednu do auta a dojedu si je koupit. Je to možná ten paradox, že když teda já takhle zpytuji svědomí, tak já taky nevím, kdo bydlí v našem vchodě, ale na jednu stranu mi to vyhovuje a na druhou si říkám, že je to divné a že by bylo skvělé prostě zazvonit na sousedku a říct, hele, nechceš přijít na kafe. Opravdu ale nevím, do jaké míry je to panelákem nebo tím bydlením jako

takovým a do jaké míry je to tou společností. To mně připomíná, a když jsem bydlela v Istanbulu, tak jsem bydlela v bytě s dalšíma dvěma nebo třema studenty. Různě jsme se tak měnili a prostě z ničeho nic zazvonila sousedka. Každýmu z nás donesla tenkrát nějaký puding, protože zrovna oslavovali. Jednoduše byl nějaký svátek a já jsem z toho byla úplně v šoku, protože my jsme taky nevěděli, kdo tam vedle nás bydlí, ale pro ni to byla naprostá samozřejmost. Zároveň se zeptala, jestli je všechno v pořádku, jestli něco nepotřebujeme a podobnou srdečností jsem paradoxně zažila jenom v těch muslimských státech, protože tady, ačkoliv bych ráda, tak už se to nevidí tak často.

Flajšarová

Já jsem sice vyrostla v domě, ale pak jsem po studentském životě bydlela nějakou chvíli v paneláku a naše zkušenost byla zajímavá, protože v našem vchodě bylo pouze čtrnáct bytů a víceméně tam byli starousedlíci v tom smyslu, že už na nás se tam všichni nastěhovali jako prvouživatelé. Snažili jste nám vnutit způsob, jak jim tam spolunažívají. Když jsme se potom odstěhovali do domu, tady v Olomouci, tak sousedé z ulice se po roce přiznali, až když jsme se začali více bavit, že měli velký strach, kdo se do „jejich“ ulice nastěhuje a jestli to nenaruší harmonii; jestli například nebudeme hluční, kolik budeme mít aut, jestli se u nás na zahradě bude scházet velká společnost, protože ona čtvrť vznikala kdysi na zelené louce, tak se všichni znali a místní domy se předávají z generace na generaci. A my jsme najednou byli noví a ještě ani jeden z nás nepochází z Olomouce. Nikdo nás neznal a nikdo o nás nic nevěděl. Na druhou stranu v posledních 10 letech, a tady by mě zajímal na závěr tvůj názor, co si myslíš o takových těch komunitních aktivitách ve smyslu sousedský den na Masarykově třídě nebo sousedská snídaně na Hejčíně a podobně? Je to je to umělé budování komunity, nebo to vyvěrá spotřeby těch lidí, kteří tam, stejně jako my, přišli jako „náplavy“?

Medová:

Tak já jsem taky náplava. Jsem původně z Pelhřimova a podobných sousedských dnech jsem se dozvěděla před nedávnem. Já jsem vůbec nevěděla, že něco takového existuje. V jedné chvíli máš pocit, že seš doma tam i tam, což mimochodem říká spoustu migrantů, že jsou takzvaně všude zdejší, ale je jako hrozně těžké ve finále si vybrat, kde teda máš hlubší kořeny, nebo kde chceš zakořenit? A mně ta myšlenka komunity přijde skvělá, já bych na sousedský den na Masaryčce šla hned. Zároveň musím ale říct, že mi možná trochu vyhovuje, že nikoho neznám a mě nikdo nezná, protože si můžeš dělat, co chceš, ale ne že bych potřebovala dělat něco, co se nemá dělat. To vůbec ne, ale že je mi příjemné jít z práce nebo do práce a vůbec neřešit, kdo co dělá nebo nedělá, mě to vůbec nezajímá. Takže na jednu stranu bych hrozně chtěla, ale na druhou stranu vůbec nevím, jak by se na mě ti starousedlíci dívali, jestli by to nebylo ve stylu nějaká náplava, která prostě jim najednou přijde na sousedský den a opéká si tam s nima špekáčky; ale třeba by to bylo příjemný.

Flajšarová:

To je možná rozdíl mezi městem a vesnicí, že? Protože tady člověk může kráčet městem se svými myšlenkami a může být do jisté míry anonymním člověkem, kdežto na té vesnici, pokud je to menší vesnice, tak se lidé znají.

Medová:

Ano.

Flajšarová:

Může tam být dlouhá historie třeba rodinných nevraživostí, nebo naopak té pospolitosti a té anonymity tam člověk jako nikdy nedosáhne.

Medová:

Když já vidím život na různých vesnicích, tak vím, že by to pro mě nebylo. Prostě já si vůbec nedovedu představit, že by zničehonic ke mně domů v sedm večer přišel někdo rovnou z pole. Teď to nemyslím vůbec špatně, ale že velmi vnímám, a možná je to dané i tou praxí, kterou máme, že když je člověk večer doma, tak chce mít opravdu klid. Jistěže mám ráda, když přijde návštěva, mám ráda, když doma nejsme sami, když je prostě ten byt plný, nebo nebo čas od času, když jdeme ven, ale musí to být naplánované. Ty spontánní návštěvy na vesnicích, kdy se do půlnoci sedí a popíjí, protože velmi často je to u nás v Čechách spojené s těmi alkoholovými dýchánky, to by mi nevyhovovalo. Pospolitost musí mít své hranice a člověk musí mít soukromí, kam by mu ostatní měli vstupovat jenom s jeho svolením. Tento aspekt je zajímavý na těch muslimských státech, kdy muži velmi často chodí ven, ale hrají různé hry, kouří vodní dýmku, ale pijou u toho čaj. Takže já jsem třeba poznala to, že se můžeš bavit i bez alkoholu. Oni přijdou ve tři nebo ve čtyřiráno, ale jsou jsou střízliví a jsou v pohodě.

Flajšarová:

Čas v těch kulturách plyne nějak než tady.

Medová:

A je to určitě daný i tím podnebím, protože si řeknou, že v pět je moc velké teplo, takže se sejdou až o půlnoci, protože už budou moci sedět venku.

Flajšarová:

Celý rozhovor bych ráda uzavřela přáním, aby se lidé respektovali a chápali specifika jednotlivých kultur a byli schopni se obohacovat vzájemně, protože pak bychom nemuseli zažívat ty konflikty, které tady jsou bohužel i z ekonomických důvodů.

Medová:

Možná úplně poslední věc, která mě napadla k jedné z těch úplně úvodních otázek, kdy ses ptala ptala, jak se náboženství odráží v té architektuře. Když se vrátím do Maroka, ale není to jenom Maroko, jsou to ty typické arabské mětiny, tj. stará centra měst, která jsou typická úzkými uličkami a velkými dřevěnými dveřmi. To bylo dané právě právě proto, aby bohatí mohli bydlet v blízkosti chudých, ale zároveň, aby jim nebylo vidět do jejich soukromí, tedy aby chudí nemuseli závidět a aby bohatí nevěděli, že jejich sousedé jsou chudí. A vychází to právě z islámu. Vychází to z toho, aby si jako všichni byli rovni a aby spolu mohli všichni žít; proto je architektura starých islámských měst je dělaná tímto způsobem. Kvůli tomu, když procházíš uličkami, tak ti to přijde všechno úplně stejné. Jenom má každý jinak zdobené krásné dřevěné, ale ty nevíš, co se nachází za těmi dveřmi, jestli se jedná o nějaký chudý dům anebo jestli přijdeš do nádherného vyzdobeného domu.

Flajšarová:

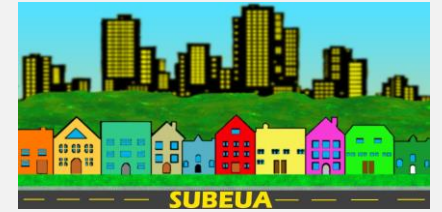
Moc děkuji za velmi příjemný rozhovor.

Medová:

Rovněž velmi děkuji.

Co-funded by
the European Union

"THE CREATION OF THIS INTERLECTUAL OUTPUT WAS FINANCIALLY SUPPORTED WITHIN ERASMUS+ PROJECT *URBANISM AND SUBURBANIZATION IN THE EU COUNTRIES AND ABROAD: REFLECTION IN THE HUMANITIES, SOCIAL SCIENCES, AND THE ARTS* (2021-1-CZ01-KA220-HED-000023281)."

SUBUEA 2021-I-CZ01-KA220-HED-000023281

Palacký University
Olomouc

UNIVERSITÄT
DUISBURG
ESSEN

UCA UNIVERSITÉ
Clermont Auvergne

SDSU San Diego State
University

The European Commission's support for the production of this output does not constitute an endorsement of the contents, which reflect the views only of the authors, and the Commission cannot be held responsible for any use which may be made of the information contained therein.